

De kinderopvang is een mini-samenleving waar kinderen vaak als eerste mee in aanraking komen, na gezin en familie. Binnen deze mini-samenleving kunnen we kinderen leren hoe we met elkaar omgaan. Dat we elkaar gelijkwaardig benaderen ongeacht kleur, religie, afkomst, sekse, leeftijd, seksuele voorkeur, gedrag of een lichaam dat er anders uitziet. Hier ligt dus een belangrijke kans én verantwoordelijkheid voor de kinderopvang. | Maryse Nijhof-Broek en Yasmine Oudriss-Kamouni

Naar een generatie zonder discriminatie

Afgelopen maanden hebben we bij de Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang (BMK) een start gemaakt met ontdekken op wat voor manier de kinderopvang een actieve rol kan innemen richting een generatie zonder discriminatie. We zijn gestart met een blog waar enthousiaste reacties vanuit onze leden op komen. Leden die zelf ook zien dat we in de kinderopvang een belangrijke opvoedtaak hebben op dit vlak, maar ook in hoe we omgaan met de ouders van onze kinderen.

Spring Kinderopvang

In een online ledensessie hebben we inspirerende voorbeelden opgehaald – onder andere bij Spring Kinderopvang en Kinderdam – en we zijn gestart binnen het BMK-bureau met verdiepen en bespreken. Hoe kijken we zelf naar verschillende aspecten van diversiteit en inclusie? Hoe kunnen we daarin leren van elkaar en elkaars achtergrond en ervaringen?

Goed contact met ouders kan alleen door divers en inclusief te werken. Daarvoor moet je ouders echt ontmoeten, vindt Spring Kinderopvang. De organisatie koppelt cultuursensitief werken en wereldbur-

gerschap aan partnerschap met ouders. Momenteel gebeurt dit in de werkgroepen 'cultuursensitief werken' en 'partnerschap met ouders'. Deze werkgroepen worden binnenkort samengevoegd.

Brenda Berns, manager kwaliteit en pedagogiek bij Spring Kinderopvang, vertelt hoe de organisatie van start is gegaan. 'De hoofdgedachte is dat we op basis van gelijkwaardigheid met ouders samenwerken. Dan kom je vanzelf uit bij cultuursensitief werken. We zijn oprecht geïnteresseerd in de ouders, en dus ook in hun cultuur en achtergrond.'

'Een van de meest bevrijdende werkwijzen die we nu krijgen aangeleerd is dat we loskomen van wat wij willen dat ouders gaan doen: meer lezen, anders reageren op hun kind, gezondere voeding. We laten daarbij onze eigen pedagogische visie niet los, maar we zijn in eerste instantie nieuwsgierig naar wat ouders zelf zien, willen of voelen en waar dat vandaan komt.'

In het pedagogisch beleid van veel kinderopvangorganisaties valt op dat de huidige visie op het werk vaak erg algemeen is. 'Iedereen moet zich thuis voelen bij ons.' Maar wil je effectief divers en inclusief werken een goede plek geven, dan vraagt dit om een

duidelijke visie met specifieke doelen. Bij Spring Kinderopvang is er een koersdocument opgesteld met daarin een visie op cultuursensitief kijken en werken, en partnerschap met ouders. In de pedagogische visie van Spring wordt de uniciteit van ieder kind onderkend en is er oog voor het eigen tempo en het eigen niveau waarin en waarop een kind zich ontwikkelt. Er moet oog voor het individu zijn.

Meer dan een individu

Berns: 'Tegelijk zijn we ons bij Spring ervan bewust dat een menskind meer is dan een individu: het is een sociaal wezen. Dat betekent leven in en met een groep, de kracht en de zwakte ervan ervaren, de invloed kennen van de wisselwerking tussen individu en groep. Dit zit ook allemaal in het dna van de kinderopvang.'

'Om die reden is het ook belangrijk dat medewerkers leren cultuursensitief te kijken en te werken. We leren elkaar bewust te zijn van eigen filters en reiken elkaar tools aan in hoe gelijkwaardig met elkaar, ouders en kinderen op te trekken, in het belang van de ontwikkeling van alle kinderen.'

Begin vandaag!

In de afgelopen maanden worden we er weer haarscherp op gewezen dat discriminatie en zelfs rassenhaat nog steeds aan de orde van de dag is. Het is dan niet voldoende om te zeggen dat je zelf nooit discrimineert. Om toe te kunnen naar een wereld waarin ieder kind zich gewaardeerd voelt, zullen we actief moeten inzetten op het téngaan van discriminatie.

We zullen een generatie moeten creëren die discriminatie niet accepteert. Kinderen zo opvoeden dat het niet eens in hun hoofd opkomt om anderen te beoordelen op basis van afkomst, ras, uiterlijk of geloof. Kinderen die anderen erop aanspreken als ze discrimineren en dit niet tolereren. Dat betekent dat er voor ons in de kinderopvang een belangrijke rol is weggelegd.

Tegen (jonge) kinderen zeggen: 'We zijn allemaal gelijk' of 'We mogen niet discrimineren' heeft weinig zin. Het zijn lege woorden, waarvan de betekenis zich nog moet invullen op latere leeftijd. Het juiste voorbeeldgedrag is de sleutel. Een kind ziet di-

rect of een volwassene geen enkel onderscheid maakt in de benadering richting anderen of zich juist ineens anders gedraagt. Een kind merkt het of eventuele verschillen geïnteresseerd en waarderen worden benaderd.

We zijn gevormd door onze samenleving en het gezin waarin we opgroeien. Ook vanuit onze menselijke natuur is het normaal dat we snel oordelen en mensen in hokjes plaatsen om orde te creëren in de chaos van ons bestaan. Maar dat geeft ons geen vrijbrief om te handelen op een manier die niet inclusief is.

We moeten ons realiseren dat je onbewust mensen, en dus ook onze kinderen in de kinderopvang, kan kwetsen. Kinderen zien, horen en voelen het als je je ergert aan een aspect van hun cultuur of gezinswaarden. Bijvoorbeeld als een pedagogisch medewerker met haar ogen rolt en moppert dat een kind niet de zandbak in wil, omdat haar moeder de avond ervoor uren met haar kroeshaar bezig is geweest en het net zo mooi zit. Of

wanneer twee kinderen in hun moedertaal spreken, waarop een pedagogisch medewerker reageert dat er alleen Nederlands mag worden gesproken op de groep.

Als we bij onszelf merken dat bepaalde cultuur- of gezinswaarden ons storen of irritatie opwekken, moeten we daar aandacht aan besteden. Dan moeten we daar gezamenlijk bij stilstaan. De vraag stellen: 'Waarom raakt het je? Welke waarheid van jezelf is hiermee in strijd?' Zet dat vervolgens even aan de kant en luister naar wat de ander te vertellen heeft.

Door goed voorbeeldgedrag leren kinderen dat openheid en interesse een normale gang van zaken is. Vraag, praat, leer van elkaar en wordt vertrouwd met elkaar. Leer kinderen dat iederéén er net iets anders uitziet en dat het overall een beetje anders gaat thuis. Deze manier van elkaar benaderen is mogelijk in iedere organisatie, in elk dorp en in iedere stad en we hoeven hier niet mee te wachten. Begin vandaag!

Breder inbedden

Gerdi Hartgerink is pedagoog bij KindeRdam, de grote kinderopvangorganisatie in Rotterdam. Zij geeft aan dat zelfs mét een goede visie en een divers personeelsbestand je blijvend de vraag moet stellen op iedere locatie en in iedere wijk of er voldoende oog is voor alle verschillende achtergronden.

In de gemeente Rotterdam is er veel aandacht voor burgerschap en richten meerdere initiatieven zich hierop, ook in de kinderopvang. Rotterdam heeft een manifest opgesteld 'Scholen en kinderopvang: veilige oefenplaats voor burgerschap'. De missie van de gemeente is 'omgaan met diversiteit en respect voor elkaar'.

Dit staat ook centraal bij KindeRdam. Afgelopen jaar is een inventarisatie onder het personeel van KindeRdam gehouden en is gesproken met pedagogisch medewerkers. Met als vragen: op welke vlakken is verbetering nodig en wat willen we dit jaar oppakken? Daar kwam uit dat er op veel locaties behoefte is aan meer diversiteit in materialen en inrichting.

Ook willen pedagogisch medewerkers meer aandacht voor de diversiteit in gezinsvormen (eenoudergezinnen, twee vaders, twee moeders, opvoeding door oma/opa, enzovoorts). Op het moment is KindeRdam bezig om te kijken hoe ze hier vorm aan kunnen geven. Er worden bijvoorbeeld webinars gevolgd om sug-

gesties te verzamelen en tips te delen binnen de organisatie.

Implementatie

KindeRdam investeert daarnaast in verschillende pilots, thema's en onderzoeken. Zo heeft een student een afstudeerscriptie geschreven over diversiteit en inclusie binnen de organisatie. Burgerschap en omgaan met diversiteit worden ook opgenomen in het nieuwe pedagogisch beleid. De uitwerking daarvan gebeurt op maat per locatie.

Ook is er een pilot onder begeleiding van onderzoeker Elly Singer, waarbij één locatie is gestart met een kleinschalig praktijkonderzoek. De groepen daar mogen zelf een onderwerp kiezen waarop zij zich graag willen ontwikkelen. Een van de groepen heeft ervoor gekozen om verwachtingen van ouders te onderzoeken, vertelt Gerdi.

'Wat voor rol speelt de achtergrond van ouders in hun verwachtingen? Sluiten verwachtingen van pedagogisch medewerkers en ouders op elkaar aan? Is spelen ook leren voor ouders? Wat denken zij dat kinderen leren op de kinderopvang? Het verdiepen in de ouders helpt mee om met een open blik met ouders in gesprek te gaan.'

Dezelfde taal spreken

Enkele pedagogisch medewerkers, pedagogisch coaches en managers van

Spring Kinderopvang volgen de trainde-trainer Cultural awareness en Engels voor leidinggevend en coaches. De nadruk ligt op het coachen van medewerkers op het gebied van cultureel sensitief werken en op gesprekken in het Engels.

Berns: 'Als je dezelfde taal spreekt, al is het maar een beetje, versmal je de kloof. Cultural awareness zal ook worden meegenomen op onze website, door teksten meertalig aan te bieden en meer te werken met beelden. En we willen het tot uitdrukking brengen in onze visie op inrichting.'

Spring wordt daarnaast begeleid door David Kranenburg van Actief Ouderschap. Ze gebruiken de aanpak Thuis in Taal. Deze aanpak heeft als eindresultaat het taalniveau van kinderen omhoog krijgen, maar de stappen daarheen gebeuren in verbinding met de ouders. Elf pedagogisch coaches hebben hierin een sleutelpositie. Zij worden geschoold in de aanpak en coachen vervolgens de pedagogisch medewerkers.

De coaches starten bij één locatie in elke regio, om vervolgens als een olievlek uit te waaieren. Ze beginnen met leerelkaar-kennen-bijeenkomsten, waarbij pedagogisch medewerkers met elkaar in gesprek gaan over eigen cultuur, normen en waarden, gewoonten, gebruiken, om vervolgens dezelfde stappen met ouders en kinderen te maken.